

Stortingets Utdannings- og forskningskomité

Oslo, 30.10.2025

Regjeringens forslag til statsbudsjett 2026, Utdannings- og forskningskomiteen

Vi viser til vår anmodning om å møte i komiteens budsjettthøring og vil med dette kommentere Regjeringens budsjettforslag ihht Prop. 1 S (2025-2026) Kunnskapsdepartementet Kapittel 285, post 71 *Strategiske forskningsprioriteringar* og post 73 *Grunnløysving til samfunnsvitenskaplege forskningsinstitutt*.

Systematisk samarbeid om kunnskaps- og teknologiutvikling er nødvendig for samfunnssikkerhet, bærekraft, trygghet og konkurransekraft

Statsbudsjettet tydeliggjør Norges utfordringer og omstillingsbehov. Da trenger vi ny kunnskap og nye løsninger, og vi trenger dem raskt.

Når forskningsmiljø samarbeider med de som kjenner utfordringene, bygges ny innsikt, ny teknologi og nye løsninger som tas i bruk. Færre ansatte skal yte helse- og omsorgstjenester til flere gamle. Industrien skal øke konkurranseevnen. Samfunnskritisk infrastruktur og lokalsamfunn skal trygges. Yrkesdeltagelsen skal opp. Ambisjonene må underbygges med forskning for at tiltakene skal være treffsikre og vi når målene. Anvendt forskning i samarbeid med forskningsinstitutter gjør bedrifter og offentlige virksomheter i stand til å omstille og innovere raskt.

Statsbudsjettet gir en realøkning i investeringene i FoU på 1,8 prosent, med tydelig profil på teknologi og sikkerhet. Ikke minst er det svært positivt at FD og KD i fellesskap investerer i tverrsektoriell forskning for økt forsvarsevne, sikkerhet og beredskap gjennom Forskningsrådets konkurransearena. Det er viktige skritt for å etablere nye samarbeid på samfunnsutfordringer som det er avgjørende å løse. FFA mener det er positivt at forskningsinvesteringene slik brukes systematisk for å nå viktige samfunns mål.

I vår nære omverden plasserer EU "research at the heart of our economy" og satser tungt på forskning og innovasjon for å styrke konkurranseevne og innovasjon. Våre naboland Sverige, Danmark og Finland øker også sine nasjonale forskningsinvesteringer kraftig for å omstille næringsliv og velferdssektor raskt nok. Det samme må Norge gjøre. Vi må øke både statens, næringslivets og offentlige virksomheters investeringer i forskning.

Statsbudsjettet slår fast målet om at samla investeringer i forskning skal utgjøre 3 prosent av BNP, fordelt som 1 prosent offentlig og 2 prosent private investeringer. Budsjettforslaget innebærer at 0,95 prosent av BNP investeres i FoU, mens næringslivets investeringer i dag ligger på 0,89 prosent.

Samlet er vi et godt stykke unna målet, og FFA mener at samlet investering i forskning må trappes opp til 3 prosent av BNP til 2030. Offentlig investering i forskning, må ligge på minimum 1,0 prosent av BNP, og i en overgang på 1,25 prosent, for å stimulere til økt forskningsinvestering fra næringslivet. Det vil si minimum en ytterligere økning på 2,7 mrd. kr i 2026-tall. Andelen av de offentlige FoU-investeringene som lyses ut gjennom Forskningsrådets konkurransearenaer må økes til 30%.

Internasjonalt samarbeid om forskning og teknologiutvikling er avgjørende for at Norge fortsatt skal være verdensledende på noen områder og greie de store samfunnsomstillingene. For å få fullt utbytte av den norske kontingenten til EUs rammeprogram for forskning og innovasjon, må norske aktører delta aktivt. Pr april 25 er den norske "returen" av forskningsmidler fra EU på 3,18% av de utlyste midlene, vesentlig høyere enn målet på 2,8%. Forskningsinstitutter konkurrerer godt og står for 1/3 av de 1,5 milliarder euro som Norge har hentet fra Horisont Europa så langt. Med lav grunnbevilgning til de norske forskningsinstituttene, er den resultatbaserte ordningen Retur-EU avgjørende for at instituttene skal ha mulighet til å delta og samarbeide med norske bedrifter og offentlige virksomheter i EUs program. Regjeringen viderefører Retur-EU ordningen i statsbudsjettet, og det er helt avgjørende. I tillegg mener vi Retur-EU bør differensieres ytterligere ved å styrke ordningen for de instituttene som har lavest grunnbevilgning. Slik kan også kostnadene for disse instituttene dekkes fullt ut og de kan fortsette og øke det internasjonale forskningssamarbeidet sammen med norske bedrifter, og hente hjem forskningsmidler fra EU.

Statlige næringsretta FoU-virkemidler må brukes målrettet og effektivt, utløse bedrifters egeninvestering og gi spredningseffekt.

Norsk næringsliv investerer lite i forskning, sammenlignet med næringslivet i våre naboland. Vi støtter målet om at næringslivet skal øke sin FoU-investering til 2 prosent av BNP. Den norske næringslivsstrukturen med mange SMB'er fordrer økt offentlig finansiering i en overgangperiode for å styrke forskningssamarbeid mellom bedrifter og anvendte forskningsmiljø og utløse bedriftenes egne forskningsinvesteringer.

Evalueringer viser at bedrifter som samarbeider med forskningsmiljø har høyere verdiskaping i ettertid. Høy forskningsintensitet er fellesnevneren for selskapene som er de nye vekstmotorene globalt. Det potensialet må vi ta ut også i Norge. Bevilgningene i Forskningsrådet til slikt forskningssamarbeid er imidlertid redusert over tid. Reduksjonen svekker bedriftenes tilgang til uavhengig, anvendt forskning med god kvalitet. Den trenden mener vi må snus.

SkatteFunn har vokst mye siden etableringen og er anslått til en provenyeffekt på 3,7 mrd kr i 2025 og budsjettert til 3,8 mrd i 2026. SkatteFunn er det eneste rettighetsbaserte og det største virkemiddelet for næringsrettet forskning og utvikling. Evalueringer av SkatteFunn viser at ordningen er effektiv som lavterskermulighet for unge bedrifter og for små og mellomstore bedrifter som ikke har erfaring med FoU. Dette var også målgruppen for SkatteFunn da ordningen ble etablert. For de største prosjektene og de største bedriftene har SkatteFunn imidlertid lav addisjonalitet. Analyse viser at ordningen i økende grad gir tilskudd og skattelette til utviklingsarbeid i bedriftene (78%) og mindre til forskning. For 2025 betyr dette at av 3,5 mrd kr av offentlige midler som benyttes til SkatteFunn, går 2,9 mrd til utviklingsarbeid og 0,8 mrd til forskning. Arbeidet skjer i for stor grad internt i en bedrift, og resultatene låses inne i enkeltbedrifter. En rapport² fra 2023 peker på at SkatteFunn-ordningen er raus i forhold til skatteinsentivordninger i våre nordiske naboland. OECD anbefaler mer treffsikre virkemidler enn generelle skatteinsentiver. Vi mener ordningen bør vurderes med sikte på å øke forskningskvalitet, innovasjonshøyde og bedre spredning av kunnskapen som utvikles – til nytte for samfunnet.

FFA er godt fornøyd med følgende i budsjettforslaget:

- FD og KD investerer 132 MNOK pr år gjennom Forskningsrådets konkurransearena på forskning for økt forsvarsevne, samfunnssikkerhet og beredskap og slik legger til rette for at sivile forskningsmiljø kan bidra til å øke Norges sikkerhet
- Teknologiprofil i de økte FoU-bevilgningene
- De næringsrettede virkemidlene innrettes i stor grad mot å bidra til nullutslipp og konkurransekraft
- Retur-EU videreføres slik at forskningsinstituttene kan samarbeide med norske bedrifter og offentlige virksomheter i EUs forskningsprogram
- Grønn Plattform lyses ut i 2026

For å øke omstillingstakten til et konkurransekraftig, grønt, rettferdig og trygt samfunn, mener FFA at følgende er nødvendig i 2026:

- **Kap.285, post 71 Strategiske forskningsprioriteringer styrkes ut over regjeringens budsjettforslag med 100 MNOK for å trappe opp forskningsaktiviteten nasjonalt og kunne øke deltakelsen i EUs forskningssamarbeid.** Forskningsmidlene må i større grad brukes på virkemidler som utløser forskningssamarbeid og private forskningsinvesteringer og øker bruken av forskningsresultater i samfunnet. Gode virkemidler er Kompetanse- og samarbeidsprosjekt, Senter for forskningsdrevet innovasjon, Innovasjonsprosjekt i næringslivet og Grønn plattform. Se gjerne til EUs partnerskap som modell for samarbeid og samfinansiering mellom bedrifter, forskningsmiljø og myndigheter for å nå felles mål.
- **Kap.285, post 73 Grunnløyving til samfunnsvitenskapelige forskningsinstitutt trappes opp til internasjonalt nivå på 25% innen 2030 og økes i 2026 med 20 mill kr ut over regjeringens budsjettforslag, til 282,8 mill kr.** Grunnfinansiering til de samfunnsvitenskapelige instituttene økes for å styrke kunnskapsberedskap for omstilling innen arbeidsliv, helse- og sosialpolitikk, regional utvikling, utenriks- og sikkerhetspolitikk – som det er behov for i politikkutvikling og i en opplyst samfunnsdebatt.
- **På NFDs budsjett styrkes Kap. 920, post 70, 71 og 73 med til sammen 191 MNOK til næringsrettet forskning** (se FFAs innspill til Næringskomiteen).
- **På KDDs budsjett Kap 533, post 69 Mobilisering til forskningsbasert innovasjon opprettholdes og prisjusteres FORREGION til 62,5 MNOK** (se FFAs innspill til Kommunal- og forvaltningskomiteen).
- **Justeringer i SkatteFunn bør vurderes for å få mer igjen for fellesskapets investering i forskning.** Med begrensede midler til næringsretta forskning, må pengene brukes så målrettet og effektivt som mulig. Mindre endringer kan utløse større investeringer fra bedriftene, gi større forsknings- og innovasjonshøyde, generiske resultater som spres og som dermed gir økt norsk konkurransekraft. Forslaget er også fremmet for Finanskomiteen.

Vennlig hilsen
Agnes Landstad
Daglig leder FFA

Forskningsinstituttene Fellesarena organiserer 33 selvstendige non-profit forskningsinstitutter som fyller kriteriene for grunnfinansiering fra sektordepartementene via Forskningsrådet. De utgjør til sammen 7200 årsverk og 12 mrd kr i årlig omsetning, hvorav 1,4 mrd kr fra utlandet. Samfunnsoppdraget krever at instituttene skal bidra med forskning av høy kvalitet og relevans til anvendelse i næringsliv, forvaltning og i samfunnet for øvrig. Norge har i sin instituttsektor et velfungerende apparat for anvendt, tverrfaglig og målrettet forskning og problemløsning som bidrar til konkurransekraft, innovasjonsevne og omstilling i næringsliv og offentlig sektor.